

Діагностична компетентність в наукових дослідженнях

Nataliia Khomenko

Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr

<https://orcid.org/0009-0007-8225-124X>

Abstract. *The modern education system is based on a competency-based approach, which involves the development of key competencies of future specialists. Among such competencies, diagnostic competence occupies a prominent place. In recent years, this competence has become the subject of study of specialists in various professional fields, including pedagogical. Therefore, it is important to study, analyze and generalize the content of the concept of diagnostic competence in modern scientific research with the aim of its further study.*

Keywords: *competence, diagnostic competence, diagnostics, pedagogical diagnostics.*

Діагностична компетентність в наукових дослідженнях

Наталія Хоменко

Житомирський державний

університет імені Івана Франка, м. Житомир

<https://orcid.org/0009-0007-8225-124X>

Анотація. *Сучасна система освіти ґрунтується на компетентнісному підході, який передбачає розвиток ключових компетентностей майбутніх фахівців. Серед таких компетентностей чільне місце посідає діагностична. Впродовж останніх років дана компетентність стала предметом вивчення фахівців різних професійних галузей, в тому числі педагогічних. Тому, важливим є вивчення, аналіз та узагальнення змісту поняття діагностичної компетентності в сучасних наукових дослідженнях з метою подальшого його дослідження.*

Ключові слова: *компетентність, діагностична компетентність, діагностика, педагогічна діагностика.*

Сучасні наукові дослідження вітчизняних вчених розкривають проблему формування діагностичної компетентності у майбутніх учасників освітнього процесу (науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти), майбутніх викладачів закладів вищої освіти, здобувачів освіти у вищих військових навчальних закладах, майбутніх докторів філософії, соціальних працівників, а також майбутніх вчителів різних предметних спеціальностей (вчителів математики, біології тощо).

Залежно від сфери дослідження науковці по-різному трактують зміст даного поняття, наповнюючи його особистісними та професійними характеристиками (див. табл.1).

Таблиця 1. Зміст поняття діагностичної компетентності

ПБ дослідника	Визначення діагностичної компетентності
Р. Горбатюк, Н. Білан, С. Сіткарь [2]	"...інтегрована здатність науково-педагогічних працівників визначати сформованість мотиваційної сфери здобувачів вищої освіти до професійної підготовки, цілеспрямовано прогнозувати, своєчасно моніторити, систематично перевіряти й об'єктивно оцінювати рівень їх навчальної успішності, а також індивідуальну готовність майбутніх фахівців до активної участі в контролюючих заходах, ініціативної самодіагностики та неупередженого/ незалежного самооцінювання".
В. Ягупов І. Плохута [4]	"...діагностувальна підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностувальної функції в педагогічній діяльності шляхом творчого дотримання її педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування".
Л. Тимків [3]	"...єдність теоретичної і практичної готовності фахівця соціальної роботи до здійснення діагностичної діяльності, інтегральна властивість особистості, що включає в себе вміння постановки діагнозу, висунення діагностичних гіпотез, розв'язання проблем і завдань, що виникають в реальних ситуаціях соціальної роботи, постійне внесення доцільних коректив у свою професійну діяльність".

Сучасні науковці Р. Горбатюк, Н. Білан, С. Сіткарь обґрунтовують необхідність формування діагностичної компетентності з позицій усіх учасників освітнього процесу (науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти). Вчені розглядають діагностичну компетентність у площині підготовчого, основного та заключного етапів освітнього процесу професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Разом з тим, ключовими поняттями, що розкривають зміст основних етапів освітнього процесу, на кожному з яких діагностична компетентність займає цілеспрямовану позицію вважають: постановку цілей, планування, реалізацію, аналіз, рефлексію. Встановили, *що рівень сформованості діагностичної компетентності визначає професійну майстерність науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти [2]*.

Вивченням діагностичної компетентності у здобувачів освіти у вищих військових навчальних закладах займались О. Діденко, Т. Сніца, Ю. Дем'янюк. Вчені акцентують увагу на потребі врахування основних педагогічних умов ефективного навчання та розвитку цієї компетентності. Основними з них є послідовний розвиток умінь і знань у цій сфері протягом усього навчання, активний та інтерактивний характер навчання, практична спрямованість навчального процесу, використання інформаційних технологій, інтерактивних засобів, дистанційне навчання тощо. Для формування діагностичної компетентності у здобувачів вищої освіти у вищих військових навчальних

зкладах можуть бути використані різноманітні навчальні завдання та сценарії, зокрема спостереження за навчальним процесом або навчальними заняттями, розробка діагностичних тестів для оцінювання навчальних досягнень, спостереження за методичними та практичними діями, самостійне оволодіння та використання спеціальних інформаційних систем і програм для збору й аналізу даних, пов'язаних з діагностикою, участь у рольових іграх та моделювання професійних ситуацій, де курсантам доводиться виступати в ролі експерта та приймати рішення на основі отриманої інформації (Діденко та ін., 2023).

Дослідженням діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії займалися вчені В. Ягупов та І. Плохута. Здатність педагога реалізовувати свою діагностувальну функцію у науково-педагогічній діяльності ґрунтується на його ціннісно-мотиваційній, операційно-діяльнісній, індивідуально-психічній і суб'єктній компонентах діагностувальній компетентності [4].

Л. Тимків досліджувала формування діагностичної компетентності соціальних працівників у роботі з дітьми та сім'ями. Вчена наголошує на тому, що у розв'язанні можливих соціальних проблем сімей з дітьми є важливим та необхідним застосування соціальної діагностики – діяльності з виявлення самих проблем, їх чинників та можливих шляхів й способів їх розв'язання. Формуванню даної компетентності у здобувачів, яка дасть можливість оволодіти системою знань про сутність та зміст соціальної, психологічної та соціально-педагогічної діагностики, про основні класи діагностичних методик забезпечить освітній компонент "Методи та технології соціальної діагностики" [3].

Низка досліджень присвячена структурі діагностичної компетентності майбутніх педагогічних працівників: вчителів фізкультури, математики, біології тощо. На нашу думку недостатнім є вивчення діагностичної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів, що потребує подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Діденко О., Сініца Т., Дем'янюк Ю. Сутність, зміст та особливості формування діагностичної компетентності у здобувачів освіти у військових навчальних закладах. *Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*, №4 (35), 2023. С. 25-33.
2. Горбатюк Р., Білан Н., Сіткарь С. Діагностична компетентність у структурі професійної підготовки здобувачів вищої освіти. *Молодь і ринок*, №8, 202. С. 53-57.
3. Тимків Л. Діагностична компетентність соціальних працівників у роботі з дітьми та сім'ями. *Публічне управління та соціальна робота*, №1, 2024, С. 72.
4. Ягупов В.В., Плохута І.С. Діагностувальна компетентність майбутніх докторів філософії: поняття, структура і зміст. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. X(103), 2022. С. 47–53.